

WSTĘP

Prezentowana praca, zatytułowana *Wolność – bezpieczeństwo – obywatel. Studium administracyjnoprawne*, jest czwartą publikacją Katedry Prawa i Bezpieczeństwa Wewnętrznego (obecnie Katedry Prawa i Administracji) Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej. Dotychczas wydane nasze publikacje, to: *Status prawny obywatela Unii Europejskiej* (2011), *Granice państwa jako granice jurysdykcji w Unii Europejskiej* (2012) oraz *Kategoria bezpieczeństwa w prawnym wymiarze Unii Europejskiej* (2013). Można zatem stwierdzić, że pracownicy Katedry, którzy w swoich pracach, badaniach zajmują się różnymi gałęziami prawa oraz szeroko rozumianą problematyką bezpieczeństwa, odnaleźli swoisty wspólny mianownik, którym jest właśnie zagadnienie wolności, bezpieczeństwa oraz szeroko rozumianych praw obywatelskich.

Kategorie *wolność, bezpieczeństwo*, to przenikające się wartości, które w sposób szczególny należy traktować jako rodzaj fundamentu, na którym możliwa jest budowa egzystencji człowieka – obywatela. Bezpieczeństwo w sferze wewnętrznej oraz zwłaszcza w sferze zewnętrznej, winno być – i z pewnością jest – podstawowym celem państwa, które jedynie po jego zagwarantowaniu może, w sensie realnym, urzeczywistniać także poczucie bezpieczeństwa swoich obywateli. Należy również odnotować, że bezpieczeństwo państwa, jako podmiotu prawa międzynarodowego, wcale nie musi być tożsame z bezpieczeństwem wewnętrznym, którego osiągnięcie wymaga dobrego, skutecznego prawa, tworzonego i konsekwentnie wprowadzanego przez kompetentne władze suwerennego państwa.

Wymienione powyżej płaszczyzny bezpieczeństwa nie powinny mieć na względzie jedynie instytucji państwa, ale przede wszystkim powinny odnosić się do dobrostanu obywatela, który powinien być świadomy, zarówno swoich praw, jak i obowiązków.

Ze względu na różnorodność a jednocześnie na omawianą problematykę, dotyczącą wolności, bezpieczeństwa oraz obywatela, praca podzie-

lona została na trzy części. Pierwsza z nich, *Obywatel w reżimie prawa wewnętrznego i międzynarodowego*, dotyczy swoistego przenikania się funkcji zewnętrznej i wewnętrznej państwa. Część tę otwiera artykuł Grzegorza Balawajdera, zatytułowany *Bezpieczne granice – wolny obywatel*, w którym autor stwierdza, że istotą integracji europejskiej, w odniesieniu do obywatela państwa członkowskiego Unii Europejskiej, była swoboda przemieszczania się.

Głównym, analizowanym przez autora problemem, jest relacja pomiędzy swobodą przemieszczania się a znaczeniem granic, które w ramach zapewnienia tej swobody z jednej strony musiały odejść od funkcji bariery, z drugiej zaś musiały sprostać wyzwaniu, czy taka ewolucja czyni granice bezpieczniejszymi dla państwa. Dla obywatela Unii Europejskiej swoboda przemieszczania się, to niewątpliwie zanik wewnętrznych funkcji granic w rozumieniu zniesienia kontroli na wewnętrznych granicach Unii. W ten sposób obywatel UE uzyskał szczególny wymiar wolności. Jednak dla państwa unijnego ceną tej wolności jest zapewnienie bezpieczeństwa, zarówno wewnętrznego jak i zewnętrznego.

Kolejna praca, *Zwalczanie terroryzmu a prawa człowieka – wybrane aspekty prawne*, autorstwa Pauliny Polko, porusza zagadnienia związane z koniecznością ograniczenia pewnych praw człowieka oraz praw obywatelskich, podyktowanego koniecznością skutecznego zwalczania i przeciwdziałania terroryzmowi. Autorka przedstawia dorobek międzynarodowy zarówno w kontekście ochrony praw człowieka, jak i zwalczania terroryzmu wskazując, w których miejscach prawa jednostek są prawnie uszczuplane w imię bezpieczeństwa międzynarodowego, narodowego, strukturalnego oraz personalnego.

Część pierwszą zamyka opracowanie Stefana Marka Grochalskiego, zatytułowane *Azyl polityczny – instytucja prawa wewnętrznego i międzynarodowego*, w którym autor podnosi kwestie związane z instytucją azylu. Podkreśla, że jak dotychczas, mimo prób, nie powstała i nie istnieje żadna norma pozytywnego prawa międzynarodowego, która by w sposób całościowy tę instytucję regulowała. Stwierdza, że instytucja azylu w zdecydowanym wymiarze należy do wewnętrznej jurysdykcji państwa. Konstatuje, że nadal – w sensie prawnie międzynarodowym – jest to pojęcie wieloznaczne.

Druga część publikacji, *Prawa i wolności obywatela - ochrona obywatela*, obejmuje zagadnienia bezpieczeństwa, odnoszące się do jego wymiaru wewnętrznego. Tę część otwiera artykuł Jerzego Gąsiorowskiego, *Praca operacyjno-rozpoznawcza Policji a prawa i wolności obywatela*, w którym autor omawia jedną z podstawowych form działań policji: czynności operacyjno-rozpoznawcze, wykorzystywane w zwalczaniu przestępczości. Mimo,

że często głęboko ingerują one w sferę praw i wolności obywatelskich, w praktyce służb kryminalnych policji nadaje się im szczególną wartość, ze względu na duże możliwości wykrywcze i dowodowe. Często są one jedyną możliwością dotarcia do prawdy i zdobycia informacji mających wpływ na przebieg procesu karnego i realizację zasady legalizmu.

Opracowanie Dawida Kaszuby, nosi tytuł *Stosowanie Środków Przymusu Bezpośredniego przez Policję na kanwie zmian przepisów*. Autor w prezentowanym materiale porusza kwestię zmian przepisów w tym zakresie, jak i dotychczas obowiązujące uregulowania w tej materii. Nie ogranicza się do samej instytucji Policji, wskazuje również na najistotniejsze zmiany, które objęły swym zasięgiem także inne instytucje, odpowiedzialne za bezpieczeństwo państwa.

Zamykające część drugą publikacji opracowanie, autorstwa Tomasza Sadowskiego, to *Prawo do prywatności i ochrona danych osobowych pracownika a jego monitoring w miejscu pracy*. Autor podkreśla, że większość pracodawców uważa stosowanie monitoringu pracowników w miejscu pracy za rzecz całkowicie zgodną z prawem, w pełni dopuszczalną i jak najbardziej akceptowalną w dzisiejszych czasach. Zdaniem autora, należy udzielić odpowiedzi na pytanie, czy monitoring pracownika w miejscu pracy jest zasadny, a jeżeli tak, to pod jakimi warunkami? Autor podkreśla, że pracodawca monitorując pracownika zna, lub z łatwością jest w stanie ustalić, tożsamość osoby kontrolowanej. Zatem nie ulega wątpliwości, że gromadząc dane odnoszące się do konkretnego, zindywidualizowanego pracownika, pracodawca będzie gromadził jego dane osobowe, w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych.

Część trzecią, najbardziej obszerną, zatytułowaną ***Dobra administracja w służbie państwa i obywatela***, otwiera artykuł Damiana Czoika, *Zasada wolności wyboru miejsca pracy a obowiązki zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy*. Autor w materiale zwraca uwagę na dwie konstytucyjne zasady: swobody wyboru miejsca pracy oraz prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Coraz częściej zdarza się, że pracownik jest zatrudniony więcej niż u jednego pracodawcy, co powoduje brak odpowiedniego okresu odpoczynku i przemęczenie. Pracodawca, zgodnie z pierwszą wymienioną zasadą, nie może zobowiązać pracownika, aby był zatrudniony jedynie u niego, poza ustawowymi wyjątkami. Autor podkreśla, że z wysokim prawdopodobieństwem można wnioskować, iż właśnie taki pracownik ma większe predyspozycje do zachowań ryzykownych. W opracowaniu autor stawia pytanie, czy nie należałoby zmienić rozumienia tych zasad i zmienić przepisy prawne dotyczące obowiązków pracownika, tak, aby ochrona pracodawcy w tym względzie była większa?

Kolejna praca, autorstwa Krystyny Celarek, nosi tytuł *Wolność zabudowy w orzecznictwie sądów administracyjnych* i dotyczy orzecznictwa sądów administracyjnych w zakresie istoty wolności zabudowy, co ma istotne – zdaniem autorki – znaczenie, w procesie funkcjonowania organów orzekających w zakresie zabudowy jak i sytuacji podmiotów, których prawo wolności zabudowy podlega ograniczeniom. Autorka szczególnie zwraca uwagę na orzecznictwo sądów administracyjnych.

Artykuł Agnieszki Ziółkowskiej, *Zakaz przeprowadzenia zgromadzenia publicznego*, porusza kwestię swobody gromadzenia się, która należy do jednej z wolności gwarantowanych konstytucyjnie, nie mając jednak charakteru bezwzględnego. Reglamentacji realizacji tej swobody dokonuje administracja publiczna w formie decyzji administracyjnej, w przypadkach ściśle określonych w ustawie Prawo o zgromadzeniach. Autorka podkreśla, że przesłanki odmowy zorganizowania zgromadzenia publicznego oraz procedura z nią związana ma charakter niedoskonały i w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 stycznia 2014 r. będą musiały one ulec modyfikacji, w celu zapewnienia lepszej ochrony praw, przyznanych obywatelom.

Materiał Mariusza Witkowskiego, zatytułowany *Podstawy odpowiedzialności odszkodowawczej uprawnionego za szkodę wyrządzoną obowiązanemu wykonaniem zabezpieczenia w postępowaniu sądowym*, zawiera analizę instytucji polskiego prawa cywilnego, będącej mocnym narzędziem podmiotu, który zamierza wytoczyć, lub też już wytoczył powództwo i obawia się, że jego przeciwnik przewidując swoją przegraną, ukryje swój majątek.

Autor poddaje analizie odpowiedzialność odszkodowawczą uprawnionego, zwraca także uwagę na możliwą odpowiedzialność Skarbu Państwa z powodu szkody wyrządzonej udzieleniem zabezpieczenia. Ilustruje przesłanki udzielenia zabezpieczenia, potrzebę wykazania adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy powstałą szkodą a udzielonym zabezpieczeniem. Artykuł, oprócz podstaw teoretycznych, został wzbogacony o poglądy autora powstałe na skutek praktyki orzeczniczej.

Część trzecią publikacji zamyka artykuł Mariusza Korobłowskiego, zatytułowany *Czy w przypadku zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej wyznaczenie dyrektora oddziału ZUS do dalszego, łącznego prowadzenia egzekucji wiąże się z jakimkolwiek niebezpieczeństwem dla wierzycieli?* Autor stwierdza, że co do zasady, egzekucja sądowa winna prowadzić do przymusowej realizacji obowiązków cywilnoprawnych, a egzekucja administracyjna ma na celu doprowadzenie do przymusowego wykonania obowiązków administracyjno-prawnych. Powyższa reguła doznaje wyjątku w sytuacji, gdy zachodzi przypadek, określany mianem zbiegu egzekucji

administracyjnej i sądowej. Jeżeli wystąpi zbieg egzekucji administracyjnej i sądowej co do tej samej rzeczy lub prawa majątkowego, administracyjny organ egzekucyjny oraz komornik muszą wstrzymać czynności egzekucyjne na wniosek wierzyciela, dłużnika lub z urzędu i przekazać akta egzekucji administracyjnej i egzekucji sądowej sądowi rejonowemu, w którego okręgu została wszczęta egzekucja. Autor stawia pytanie, czy w przypadku wystąpienia zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej wyznaczenie dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do dalszego, łącznego prowadzenia egzekucji wiąże się z jakimkolwiek niebezpieczeństwem dla wierzycieli.